

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่คณะวิทยาการจัดการและวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ ได้พัฒนาชุดโครงการวิจัย พัฒนาความสามารถทางการตลาดชุมชนอย่างเพียงพอและยั่งยืน โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในพื้นที่ชุมชนตลาดอัมพวา เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการของจังหวัดสมุทรสงครามในเรื่องการบริหารจัดการและด้านการตลาดมุ่งเน้นความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค นักท่องเที่ยวที่เข้ามาอย่างมากมาย โดยที่ตลาดอัมพวาเป็นชุมชนที่มียังคงอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างอาชีพ และกระจายรายได้สู่ชุมชนเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับ นโยบายและยุทธศาสตร์ของภาครัฐบาล คือ การส่งเสริมและพัฒนาด้านการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ ชุมชนสังคม ท้องถิ่น การพัฒนาภูมิปัญญาไทยสู่สากล การดูแล และรักษาสุขภาพของประชาชนและ ชุมชนตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อรองรับความต้องการในธุรกิจและและอุตสาหกรรมของประเทศ

จังหวัดสมุทรสงครามมีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นเมืองแห่งอาหารและผลไม้ปลอดภัยจากสารพิษ ศูนย์กลางการพักผ่อน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางลำคลองระดับชาติ ดินแดนแห่งประชาชนรักถิ่นกำเนิด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงาม ” พื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ติดกับจังหวัดอื่นๆ คือ ทิศตะวันออก จรดอ่าวแม่กลอง (อ่าวไทย) ทิศใต้จรดจังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันตก จรด จังหวัดราชบุรี ทิศเหนือจรดจังหวัดราชบุรีและสมุทรสาคร มีประชากร 206,452 คน รายได้เฉลี่ยประมาณ 57,817 บาท เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญหลายชนิด ตลอดจนภาคการประมง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และการประมง ส่วนอุตสาหกรรมนั้นส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตน้ำปลา อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร

ข้อได้เปรียบของจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารทะเลนานา ชนิดที่ได้จากการทำประมงในทะเล และจากการเพาะเลี้ยง จำหน่ายเป็นอาหารสด และอาหาร

ทะเลนำไปแปรรูปต่างๆ ซึ่งการประมงนับว่าเป็น อาชีพที่สร้างรายได้สูงสุดของจังหวัด อีกส่วนมาจากประกอบอาชีพด้านกสิกรรม โดยเฉพาะการทำสวนผลไม้ ซึ่งทำรายได้ให้จังหวัดมากเป็นลำดับที่ 2 ผลไม้สำคัญ ๆ ได้แก่ ลิ้นจี่ ส้มโอ มะม่วง มะพร้าว และตาล โดยเฉพาะลิ้นจี่ของสมุทรสงคราม มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวที่สร้างชื่อเสียงและความภาคภูมิใจให้ท้องถิ่นด้วยรสชาติที่หวานหอม กรอบ อร่อย ใครได้ชิมแล้วต้องติดใจจนบอกได้ว่านี่คือ “สุดยอดลิ้นจี่ของสมุทรสงคราม”

ลิ้นจี่เมืองสมุทรสงคราม เป็นพันธุ์ที่ติดดอกออกผลได้โดยไม่ต้องการอากาศหนาวเย็นมากนัก และมีหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์ค่อม พันธุ์กระโหลก พันธุ์สำเภาแก้ว และพันธุ์สาแหลกทอง ลิ้นจี่สมุทรสงครามจะสุกประมาณเดือนเมษายน พื้นที่ของเมืองสมุทรสงครามเรียกได้ว่าเป็น เมืองสามน้ำ คือ น้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืดและมีเพียง 3 อำเภอ แต่ในพื้นที่ 2 อำเภอจะเต็มไปด้วยพื้นที่ที่มีการปลูกลิ้นจี่ถึง 8,600 ไร่ ได้ผลผลิตปีละ 4,000 ตัน ด้วยสภาพพื้นดิน ของจังหวัด สมุทรสงครามมีความอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้ลิ้นจี่มีรสชาติดีโดยเฉพาะลิ้นจี่พันธุ์ค่อมเมื่อสุกเต็มที่จะมีสีแดงเข้ม เปลือกแข็ง ตุ่มค่อนข้างแหลม เปลือกด้านในจะมีสีชมพู มีกลิ่นหอม หวาน เนื้อแห้งร้อนไม่ติดเมล็ด เนื้อสีขาวหรือขาวนวล เมล็ดเล็ก บ่าของผลกว้างสวยเป็นรูปหัวใจ รสชาติเข้มจัด หวานนำเปรี้ยวตามเล็กน้อย กลมกล่อมพอดีๆ สมกับเป็นราชินีของผลไม้ไทย

การปลูกลิ้นจี่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความเป็นเกษตรกรมืออาชีพพอสมควร เริ่มจากการเลือกกิ่งตอน ตัดตา ขุดหลุมปลูก ดูแลรักษา กว่าจะให้ผลผลิตได้ต้องใช้เวลา 4-5 ปี จึงจะเริ่มติดดอกออกผลให้ผลผลิตปีละครั้ง เกษตรกรต้องเฝ้าระวัง ไล่ปู๋ย กำจัดแมลง และดูแลจนกว่าลิ้นจี่จะสุกเต็มที่มีสีแดงเข้าปนชมพู จึงจะเก็บผลผลิตนั้นออกสู่ตลาดผู้บริโภคได้

ปัจจุบันประเทศไทยผลิตลิ้นจี่ ปี 2544-2552 เฉลี่ยปีละ 77,711 ตัน โดยปี 2551 ประมาณการผลผลิต 53,175 ตัน แหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สมุทรสงคราม เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และ น่าน

ตารางที่ 1.1 แสดงถึงสถิติการ ผลิตลิ้นจี่ของไทยตั้งแต่ปี 2544 – 2552

ปี	ปริมาณ (ตัน)
2544	88,225
2545	93,460
2546	69,049
2547	86,943
2548	79,274
2549	73,668
2550	73,858
2551	53,175
2552*	81,748

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ปลูก ตลอดปีโดยเฉพาะช่วงต้นฤดูฝน

เก็บเกี่ยว มีนาคม-กรกฎาคม (เก็บเกี่ยวสูงสุด เม.ย.-พ.ค.)

ผลผลิตออกสู่ตลาดเดือน เมษายน - มิถุนายน

ลิ้นจี่เป็นผลไม้ที่เน่าเสียและบอบช้ำง่าย และจะมีอายุการเก็บรักษาที่สั้น สามารถเก็บรักษาด้วยการแช่เย็น แช่แข็ง ได้ประมาณ 7-10 วัน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการกระจายสินค้า การขนส่ง และตลาดค่อนข้างจำกัด หากใช้สารรักษาความสดก็อาจจะส่งผลกระทบต่อส่งออกลิ้นจี่ไป ยังตลาดผู้บริโภค วิธีการซื้อขายที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ชาวสวนได้รับราคาต่ำและขาดอำนาจ ในการต่อรองเนื่องจากเงื่อนไขต่างๆ ของพ่อค้า คนกลาง โดยเฉพาะเจ้าของสวนลิ้นจี่ที่มีขนาดเล็ก ข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดยังไม่มีประสิทธิภาพ เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลต่างๆ ช้ากว่าพ่อค้า ผู้รับซื้อ ผลผลิตลิ้นจี่ในแต่ละปีให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอทำให้ยากต่อการวางแผนในการตลาด และการส่งออกในช่วงที่ลิ้นจี่เริ่มออกผลผลิตโดยลิ้นจี่ยังไม่แก่จัดทำให้ลิ้นจี่มีคุณภาพไม่ดี ลูกเล็ก ไม่ หวาน ตลาดต่างประเทศขาดความเชื่อถือ (ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กรกฎาคม 2552)

เกษตรกรมักมองถึงผลผลิตลิ้นจี่เป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงระดับศักยภาพที่จริงของวางแผน ในการตลาด และการกระจายสินค้า การขนส่งที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงข้อมูลข่าวสารระหว่าง เกษตรกรกับพ่อค้าไม่เท่าเทียมกันจึงทำให้เกษตรกรอาจเสียเปรียบในเรื่องราคาซื้อขายผลผลิต (นลินพร เสริมสุนทรศิลป์, 2528)

ดังนั้นการศึกษาคำนี้ผู้วิจัยจึงได้สังเกตเห็น ความสำคัญของรูปแบบการกระจายสินค้า ผลิตผลล้นจี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้เปรียบ ทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) และทราบต้นทุนที่แท้จริงในการตัดสินใจเลือกช่องทาง การกระจายสินค้าได้อย่างถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนที่ถูกต้องจะทำให้ทราบได้ว่ากิจกรรมใด ที่ทำให้เกิดต้นทุนมากที่สุด ทำให้เกษตรกรสามารถหาโอกาสที่จะลดต้นทุนได้โดยการปรับปรุงหรือ เปลี่ยนแปลงขั้นตอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการกระจายสินค้าที่มีความเหมาะสม สำหรับผลิตผล ล้นจี่ อำเภอ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ศึกษารูปแบบการกระจายผลิตผลล้นจี่ ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามมุ่งเน้นไปที่ การศึกษากิจกรรมการกระจายสินค้าเพื่อการจำหน่าย เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องภายหลังจากผลิต สินค้าเสร็จ โดยจะมีการจัดส่งสินค้าสำเร็จรูปผ่านผู้ค้าคนกลางและตัวแทนอำนวยความสะดวก ทางการตลาดไปสู่ผู้บริโภค ความสำเร็จในการส่งมอบสินค้าต้องผ่านกิจกรรมในแต่ละ กิจกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นกิจกรรมส่วนนี้ต้องดำเนินกิจกรรมรับช่วงจากผู้ผลิตเพื่อส่งมอบต่อผู้ค้า บล็กและผู้บริโภค เป็นกิจกรรมปลายน้ำ (Downstream) ที่ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ดังนี้ การ จัดการสินค้าสำเร็จรูป (Product Management) การวางแผนการกระจายสินค้า (Distribution Requirement Planning : DRP) กระบวนการสั่งซื้อ (Order Processing) การขนส่งภายนอก โรงงาน (Outbound Transportation) การบริการลูกค้า (Customer Service) การจัดการตาม ประเภท (Category Management) และการรับคืนสินค้า (Return Goods Handling)

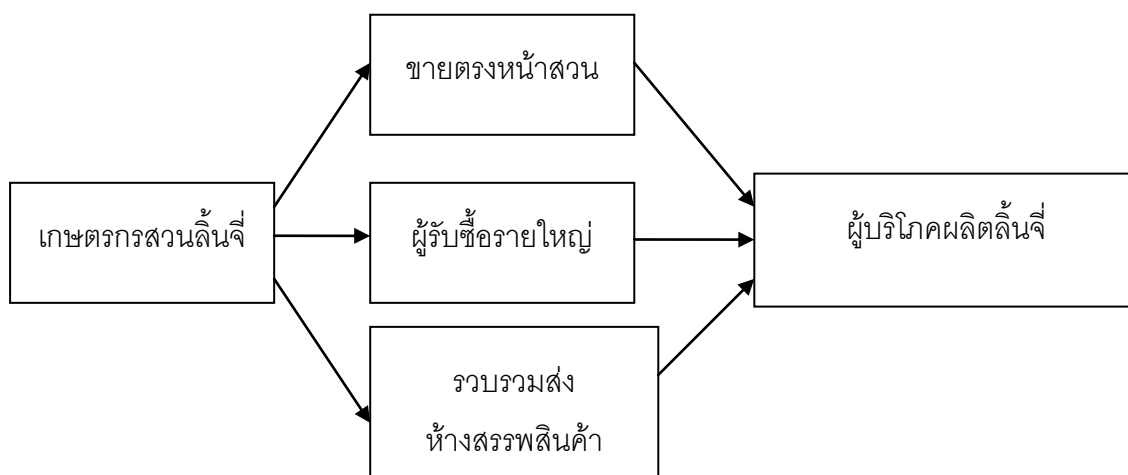
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้น เมื่อการศึกษารูปแบบการกระจายสินค้า ผลิตผลล้นจี่ อำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงครามคาดว่าจะเกิดผล ดังนี้

1. สามารถเลือกรูปแบบการกระจายสินค้า ที่มีความเหมาะสมสำหรับผลิตผลล้นจี่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามได้
2. ชุมชนสามารถเลือกทำเลสถานที่ใช้การกระจายผลิตผลล้นจี่ที่สามารถรักษาคุณภาพผลผลิตและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ในการกระจายผลิตผลล้นจี่ การขนส่งรวมทั้งเวลาในการจัดส่งผลิตผลล้นจี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
3. นำผลการวิจัยไปพัฒนาวิธีบริหารจัดการการกระจายสินค้าที่สามารถประยุกต์ใช้กับผลิตผลทางการเกษตรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
4. นำผลการวิจัยด้านต้นทุนการกระจายสินค้านำไปใช้ในการปรับปรุงขั้นตอนการทำงาน และการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาและค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิด รวมถึงงานวิจัยเพื่อนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดใน การกระจายผลิตผลล้นจี่ ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ ดังนี้

1.6 นิยามศัพท์

รูปแบบการกระจายสินค้า

รูปแบบของระบบการขนส่ง ช่องทางการจัดจำหน่าย สินค้าคงคลัง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพทางการตลาดที่จะขายสินค้าและบริการสู่มือผู้บริโภค

ผลผลิตลิ้นจี่

ลิ้นจี่เป็นไม้ผลยืนต้นอยู่ในสกุล Nephelium มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Litchi และ Lychee ลิ้นจี่เป็นไม้ผลยืนต้นประเภทผลัดใบปลูกอยู่ในแถบใกล้เขตร้อนของโลก เดิมเป็นพันธุ์พื้นเมืองแถบตอนใต้ของประเทศจีน บริเวณมณฑลเสฉวนกวางตุ้ง กวางเจา และยูนนาน ผลของลิ้นจี่ออกเป็นพวงห้อยเป็นช่อๆ รูปร่างของผลคล้ายรูปไข่ หรือออกไปทางกลม หรือคล้ายรูปหัวใจ ผิวของเปลือกผลขรุขระเป็นหนามเล็กๆ ผลอ่อนมีสีเขียวจะเปลี่ยนสีเมื่อผลแก่ โดยทั่วไปผลแก่จะมีสีชมพูปนขาว หรือชมพูปนแดง หรืออาจจะเป็นสีแดงสดหรือแดงคล้ำ

อำเภออัมพวา

จังหวัดสมุทรสงครามจะมีพื้นที่การปลูกลิ้นจี่อยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา ในพื้นที่อำเภออัมพวาจะมีอยู่ 12 ตำบลใน 12 ตำบลจะมีเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่อยู่ 8 ตำบล คือ ตำบลสวนหลวง ตำบลแควอ้อม ตำบลบางช้าง ตำบลบางแค ตำบลบางนางลี่ ตำบลวัดประดู่ ตำบลเมืองใหม่ และตำบลอัมพวา